

Chambre des Représentants

SESSION 1983-1984

1er DÉCEMBRE 1983

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'article 345
du Code civil

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. VERHAEGEN

MESDAMES, MESSIEURS,

Commentaires de l'auteur

L'article 345 du Code civil prévoit que l'adoptant doit avoir atteint l'âge de 35 ans et avoir au moins 15 ans de plus que l'adopté.

Toutefois, cet article prévoit également que si les époux non séparés de corps adoptent simultanément, il suffit que chacun d'eux, ou l'un d'eux seulement s'ils sont mariés depuis plus de cinq ans, ait atteint l'âge de 30 ans et que tous deux aient 15 ans de plus que l'adopté.

La présente proposition de loi vise à ramener cet âge à 30 ans dans le premier cas et à 25 ans dans le second cas.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. L. Remacle.

A. — Membres : MM. Bourgeois, Gehlen, Grafé, L. Remacle, Suykerbuyk, Van den Brande, Verhaegen. — MM. Brouhon, Collignon, Mme Detiège, MM. Glinne, Leclercq, Mottard, Van den Bossche, N. — MM. De Groot, Henrion, Huylebrouck, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — MM. Baert, Belmans.

B. — Suppléants : Mme Demeester-De Meyer, MM. le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — MM. Baudson, Bossuyt, Mme Brennez, MM. Dejardin, J.-J. Delhaye, Tobback, Vanvelthoven, Willockx, N. — MM. Barzin, A. Claes, De Decker, De Grève, De Winter, Klein, Verberckmoes. — MM. R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers.

Voir :

517 (1982-1983) :

— N° 1 : Proposition de loi.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1983-1984

1 DECEMBER 1983

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 345
van het Burgerlijk Wetboek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER VERHAEGEN

DAMES EN HEREN,

Toelichting van de auteur

Artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de adoptant de leeftijd van 35 jaar moet bereikt hebben en ten minste vijftien jaar ouder zijn dan de geadopteerde.

Het artikel voorziet evenwel ook dat indien twee niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten tegelijk adopteren, het voldoende is dat ieder van hen, of slechts een van hen indien zij meer dan vijf jaar gehuwd zijn, de leeftijd van 30 jaar heeft bereikt en dat beiden vijftien jaar ouder zijn dan de geadopteerde.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe deze leeftijd te verlagen tot 30 jaar voor het eerste geval en tot 25 jaar voor het tweede geval.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer L. Remacle.

A. — Leden : de heren Bourgeois, Gehlen, Grafé, L. Remacle, Suykerbuyk, Van den Brande, Verhaegen. — de heren Brouhon, Collignon, Mevr. Detiège, de heren Glinne, Leclercq, Mottard, Van den Bossche, N. — de heren De Groot, Henrion, Huylebrouck, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — de heren Baert, Belmans.

B. — Plaatsvervangers : Mevr. Demeester-De Meyer, de heren le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — de heren Baudson, Bossuyt, Mevr. Brennez, de heren Dejardin, J.-J. Delhaye, Tobback, Vanvelthoven, Willockx, N. — de heren Barzin, A. Claes, De Decker, De Grève, De Winter, Klein, Verberckmoes. — de heren R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers.

Zie :

517 (1982-1983) :

— N° 1 : Wetsvoorstel.

L'auteur fait observer qu'il est en effet nécessaire d'abaisser l'âge en vigueur, étant donné que :

1) l'expérience montre que la procédure d'adoption est longue;

2) l'âge fixé actuellement n'est pas adapté à la réalité. En effet, le jeune couple qui désire adopter un enfant doit attendre d'avoir atteint l'âge prévu et ne peut réaliser l'adoption qu'après avoir largement dépassé l'âge auquel un jeune couple a en général son premier enfant. (On trouvera en annexe un tableau retraçant l'évolution de l'âge des époux au moment du mariage entre 1890 et 1978. Source : Statistiques judiciaires);

3) la médecine permet actuellement de déterminer avec une assez grande certitude et plus tôt si un couple pourra avoir un enfant.

Discussion générale

La Commission et le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles estiment que, bien qu'une disposition similaire figure dans le projet de loi modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation et à l'adoption (Doc. Sénat n° 305/1, 1977-1978), il ne faut pas différer l'adoption de la modification proposée parce que cette matière doit faire l'objet d'une réforme globale dont la réalisation accuse d'ailleurs un retard important. A ce jour, le Sénat n'a pas encore pris position au sujet d'un abaissement éventuel de l'âge minimum requis. Il se justifie en effet, pour les raisons invoquées par l'auteur de la proposition, de permettre l'adoption par des adoptants relativement jeunes.

Le Vice-Premier Ministre ajoute que l'article 345 du Code civil ne répond plus aux préoccupations actuelles et est dépassé par l'évolution des mœurs.

Il se demande cependant s'il ne serait pas préférable de réaliser cette modification en reprenant l'article 44 du projet de loi modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation et à l'adoption.

Cet article prévoit en effet le remplacement de l'article 345 du Code civil par la disposition suivante :

« L'adoptant doit avoir atteint l'âge de 21 ans.

En outre, il doit avoir au moins 15 ans de plus que l'adopté; toutefois, si l'adopté est l'enfant ou l'enfant adoptif du conjoint même décédé de l'adoptant, il suffit que ce dernier ait 10 ans de plus que l'adopté. »

L'abaissement ainsi proposé de l'âge minimum requis tient compte du fait que la loi permet de contracter mariage aux hommes et aux femmes ayant respectivement 18 ans et 15 ans accomplis. Ces âges peuvent encore être abaissés en cas de dérogation accordée par le Roi pour des motifs graves.

Puisqu'il est possible de se marier et donc d'avoir des enfants légitimes à un âge aussi bas, il faudrait peut-être envisager que le couple puisse en adopter également.

L'article 345 du Code civil serait ainsi mis en concordance avec le projet de loi examiné actuellement par le Sénat.

Plusieurs membres estiment toutefois que 21 ans est un âge trop bas pour permettre au couple d'envisager raisonnablement d'adopter un enfant. Cette décision doit être prise après mûre réflexion.

De auteur wijst er op dat inderdaad de bestaande leeftijd dient te worden verlaagd, daar er rekening dient te worden gehouden met volgende vaststellingen :

1) uit ervaring blijkt dat de procedure tot adoptie lang durig is;

2) de vastgestelde leeftijd stemt niet overeen met de werkelijkheid. Het jonge echtpaar dat kandidaat voor adoptie is moet wachten tot het de voorziene leeftijd heeft bereikt en kan aldus slechts tot de adoptie overgaan op een veel hogere leeftijd dan de leeftijd waarop in het algemeen de echtparen hun eerste kind hebben. (In bijlage is een tabel opgenomen, waarin de evolutie is gegeven van de leeftijd waarop men huwt en dit vanaf 1890 tot 1978. Bron : Gerechtelijke Statistiek).

3) de medische wetenschap laat voortaan toe de kansen op een natuurlijk ouderschap met een vrij grote zekerheid te bepalen op een jongere leeftijd.

Algemene bespreking

De Commissie en de Vice-Eerste Minister van Justitie en Institutionele Hervormingen zijn de mening toegedaan dat niettegenstaande een gelijkaardige bepaling in het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie (Stuk Senaat n° 305/1, 1977-1978) bestaat, de aanneming van de voorgestelde wijziging niet mag worden uitgesteld omdat die materie het voorwerp moet uitmaken van een globale hervorming, die immers een grote vertraging ondergaat. De Senaat heeft op dit ogenblik nog geen standpunt ingenomen over een eventuele verlaging van de leeftijd. Het is inderdaad verantwoord, om de redenen die de auteur heeft aangehaald, de adoptie toe te laten op een relatief lagere leeftijd.

De Vice-Eerste Minister voegt eraan toe dat artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek niet meer beantwoordt aan de huidige bekommernissen en gebruiken.

Hij stelt zich nochtans de vraag of het niet verkieslijk zou zijn tot deze wijziging over te gaan door artikel 44 van het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en de adoptie te hernemen.

Dit artikel stelt immers voor artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek te vervangen door de volgende bepaling :

« De adoptant moet de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt.

Daarenboven moet hij ten minste 15 jaar ouder zijn dan de geadopteerde; is de geadopteerde echter een kind of een adoptief kind van de zelfs overleden echtgenoot van de adoptant, dan is het voldoende dat de adoptant 10 jaar ouder is dan de geadopteerde. »

Deze voorgestelde lagere leeftijd houdt immers rekening met het feit dat de wet de mannen toelaat te huwen op de volle leeftijd van 18 jaar, en de vrouwen op de volle leeftijd van 15 jaar. Deze leeftijden kunnen nog lager zijn indien de Koning, om gewichtige redenen, ontheffing van die vereisten verleent.

Indien zo'n lage leeftijd werd voorzien om te huwen en aldus wettelijke kinderen te hebben, moet misschien ook worden overwogen of het echtpaar eveneens niet vroeger zou mogen adopteren.

Artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek zou op deze wijze ook in overeenstemming worden gebracht met het bij de Senaat aanhangig wetsontwerp.

Verscheidene leden zijn nochtans de mening toegedaan dat de leeftijd van 21 jaar wat laag is en het echtpaar geen voldoende tijd biedt om de adoptie redelijk te overwegen. Een dergelijke beslissing vergt rijp beraad.

Il convient de noter par ailleurs que l'évolution de la médecine non seulement permet de déterminer plus tôt les chances qu'a un couple d'avoir des enfants, mais augmente en outre les chances d'en avoir. Par conséquent, il s'indique davantage de fixer l'âge minimum requis à 25 ans, d'autant plus que, si le couple est marié depuis plus de cinq ans, il suffit que l'un des époux ait atteint l'âge de 25 ans pour que l'adoption soit autorisée.

Le Vice-Premier Ministre fait encore remarquer que, si un couple décide d'adopter un enfant, ce n'est pas toujours parce qu'il lui est impossible d'avoir des enfants : sa motivation peut également être d'ordre purement humanitaire.

Il se rallie toutefois à l'objet de la proposition de loi.

* * *

L'article unique de la proposition de loi est adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
G. VERHAEGEN

Le Président,
L. REMACLE

Indien de evolutie van de medische wetenschap toelaat de kansen op een natuurlijk ouderschap vroeger te bepalen moet de opmerking worden gemaakt dat dezelfde evolutie ook toelaat deze kansen te vergroten. Dientengevolge is de leeftijd van 25 jaar meer aangewezen vooral daar de nadruk moet worden gelegd op het feit dat indien het echtpaar vijf jaar gehuwd is, het volstaat dat een van de echtgenoten de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt om tot de adoptie te mogen over te gaan.

De Vice-Eerste Minister wijst er nog op dat de beslissing om een kind te adopteren niet altijd is ingegeven door het feit dat het echtpaar zelf geen kinderen kan hebben maar ook kan genomen worden op grond van louter humanitaire overwegingen.

Hij is nochtans eens met het doel van het wetsvoorstel.

* * *

Het enig artikel van het wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen.

De Rapporteur,
G. VERHAEGEN

De Voorzitter,
L. REMACLE

ANNEXE

BIJLAGE

Mariages d'après l'âge des nouveaux conjoints.

Huwelijken per leeftijdsgroep.

ANNEE DU MARIAGE — JAAR VAN HET HUWELIJK	< 20 ans — < 20 jaar	20 - < 21 ans — 20 - < 21 jaar	21 - < 25 ans — 21 - < 25 jaar	25 - < 30 ans — 25 - < 30 jaar	30 - < 35 ans — 30 - < 35 jaar	35 - < 40 ans — 35 - < 40 jaar	40 - < 45 ans — 40 - < 45 jaar	45 - < 50 ans — 45 - < 50 jaar	50 - < 60 ans — 50 - < 60 jaar	60 - < 70 ans — 60 - < 70 jaar	70 - < 80 ans — 70 - < 80 jaar	80 ans et plus — 80 jaar en meer	Total — Totaal
Age de l'épouse. — Leeftijd van de echtgenote													
1890		6 979	15 643	12 086	4 961	2 130	1 250	799	561	172	15	—	44 596
1900		10 959	20 490	14 427	5 998	2 767	1 431	774	655	179	30	1	57 711
1910		12 368	21 369	13 908	5 467	2 554	1 372	788	743	182	25	—	58 776
1920		17 542	33 178	30 453	12 608	5 616	3 119	1 894	1 632	414	55	3	106 514
1925		16 859	28 558	15 997	6 154	2 917	1 653	1 141	1 114	312	55	1	74 761
1930		17 220	27 837	14 746	5 074	2 464	1 564	1 128	1 192	341	57	1	71 624
1935		12 336	25 707	13 730	4 751	2 300	1 586	1 081	1 232	389	45	3	63 160
1940		10 906	9 491	7 070	2 922	1 769	1 235	923	1 018	313	36	2	35 685
1945		16 874	31 990	15 807	7 646	3 863	2 426	1 774	1 971	638	87	1	83 077
1950	10 921	7 303	27 510	13 852	3 736	2 793	1 984	1 569	1 750	511	85	9	72 023
1955	10 557	7 246	29 222	11 469	3 805	1 509	1 444	1 270	1 671	575	108	5	68 881
1965	16 819	8 808	24 191	7 976	2 829	1 658	1 340	747	1 398	646	116	7	66 535
1970	17 188	10 353	30 817	7 214	2 426	1 569	1 129	900	1 016	541	101	7	73 261
1971	18 620	10 358	30 357	7 029	2 190	1 471	1 094	977	1 001	454	89	4	73 644
1972	18 988	10 626	29 913	7 557	2 117	1 442	1 168	970	980	488	93	10	74 352
1973	19 786	10 684	28 532	7 441	2 145	1 495	1 114	879	1 015	478	84	11	73 664
1974	20 280	10 438	28 141	7 613	2 226	1 433	1 074	874	1 004	400	77	7	73 567
1975	19 568	10 403	27 278	7 458	2 301	1 398	1 050	821	1 010	362	83	4	71 736
1976	19 283	10 366	26 515	7 416	2 526	1 411	1 101	873	1 162	406	77	6	71 142
1977	18 585	9 617	26 407	7 257	2 477	1 308	980	845	1 105	385	99	8	69 073
1978	17 449	9 380	25 887	7 334	2 612	1 283	1 012	760	1 017	311	71	11	67 127
Age de l'époux. — Leeftijd van de echtgenoot													
1890		1 397	12 220	16 451	7 143	3 168	1 663	1 071	1 017	414	49	3	44 596
1900		2 834	18 782	19 569	8 258	3 707	1 905	1 095	1 125	380	53	3	57 711
1910		3 283	20 529	19 188	7 829	3 498	1 764	1 073	1 163	370	76	3	58 776
1920		5 051	23 661	40 897	17 953	8 352	4 376	2 606	2 669	821	120	8	106 514
1925		3 904	29 372	22 991	8 094	3 931	2 453	1 578	1 703	680	128	7	74 761
1930		3 972	28 065	23 187	7 478	3 035	1 855	1 420	1 734	762	110	6	71 624
1935		2 555	23 696	21 094	7 280	3 064	1 601	1 190	1 737	768	165	10	63 160
1940		3 326	10 161	11 158	4 196	2 327	1 396	928	1 401	649	131	12	35 685
1945		5 213	25 805	23 319	13 614	6 013	3 178	1 907	2 489	1 271	250	18	83 077
1950	2 237	2 365	27 358	22 526	5 774	3 985	2 526	1 812	2 088	1 042	290	20	72 023
1955	1 723	2 262	30 450	20 112	5 854	1 941	1 753	1 464	2 008	982	305	27	68 881
1965	3 515	5 025	29 356	16 701	4 518	2 183	1 469	756	1 656	1 006	319	31	66 535
1970	3 865	5 873	38 262	14 584	3 952	2 079	1 276	1 030	1 161	859	284	36	73 261
1971	4 343	6 473	38 592	14 319	3 372	1 920	1 334	1 045	1 149	801	260	36	73 644
1972	4 324	6 272	38 466	15 307	3 349	1 927	1 385	1 049	1 199	795	250	29	74 352
1973	4 645	6 470	37 669	15 038	3 291	1 878	1 351	1 078	1 213	751	239	41	73 664
1974	4 736	6 552	37 475	14 920	3 426	1 906	1 375	1 006	1 235	674	232	30	73 567
1975	4 587	6 515	36 305	14 749	3 207	1 867	1 260	1 001	1 200	710	203	32	71 736
1976	4 356	6 407	35 305	14 714	3 689	1 916	1 313	1 021	1 353	776	250	42	71 142
1977	4 237	6 005	34 673	14 081	3 736	1 682	1 292	1 001	1 388	690	248	40	69 073
1978	3 682	5 866	33 492	14 117	3 842	1 771	1 224	900	1 391	588	222	32	67 127

Âges respectifs des époux au moment du mariage

Respectieve leeftijd van de echtgenoten ten tijde van het huwelijk.

AGE DE L'HOMME LEEFTIJD VAN DE MAN	AGE DE LA FEMME — LEEFTIJD VAN DE VROUW												
	< 20 ans — < 20 jaar	20 - < 21 ans — 20 - < 21 jaar	21 - < 25 ans — 21 - < 25 jaar	25 - < 30 ans — 25 - < 30 jaar	30 - < 35 ans — 30 - < 35 jaar	35 - < 40 ans — 35 - < 40 jaar	40 - < 45 ans — 40 - < 45 jaar	45 - < 50 ans — 45 - < 50 jaar	50 - < 60 ans — 50 - < 60 jaar	60 - < 70 ans — 60 - < 70 jaar	70 - < 80 ans — 70 - < 80 jaar	80 ans et plus — 80 jaar en meer	Total (hom- mes) — Totaal (man- nen)

Année 1976 — Jaar 1976

Moins de 20 ans. — Minder dan 20 jaar.	3 106	616	568	55	6	2	—	1	2	—	—	—	4 356
20 - < 21 ans/jaar	3 378	1 382	1 531	103	8	1	2	1	—	1	—	—	6 407
21 - < 25 ans/jaar	10 456	6 631	16 172	1 783	179	41	27	9	4	—	3	—	35 305
25 - < 30 ans/jaar	2 041	1 533	6 932	3 332	627	156	57	26	8	2	—	—	14 714
30 - < 35 ans/jaar	228	152	932	1 261	701	268	97	40	10	—	—	—	3 689
35 - < 40 ans/jaar	52	34	268	537	469	314	149	70	22	1	—	—	1 916
40 - < 45 ans/jaar	10	13	69	202	270	275	251	139	76	7	1	—	1 313
45 - < 50 ans/jaar	8	4	24	84	152	203	232	174	131	8	1	—	1 021
50 - < 60 ans/jaar	4	1	16	50	98	118	228	309	466	59	4	—	1 353
60 - < 70 ans/jaar	—	—	1	8	15	30	49	85	359	208	20	1	776
70 - < 80 ans/jaar	—	—	1	—	1	3	9	18	78	100	39	1	250
80 ans et plus. — 80 jaar en meer	—	—	1	1	—	—	—	1	6	20	9	4	42
Total (femmes). — Totaal (vrouwen).	19 283	10 366	26 515	7 416	2 526	1 411	1 101	873	1 162	406	77	6	71 142

Année 1977 — Jaar 1977

Moins de 20 ans — Minder dan 20 jaar.	3 000	547	614	64	7	2	2	1	—	—	—	—	4 237
20 - < 21 ans/jaar	3 205	1 269	1 430	94	4	2	1	—	—	—	—	—	6 005
21 - < 25 ans/jaar	10 113	6 256	16 281	1 789	160	40	22	7	5	—	—	—	34 673
25 - < 30 ans/jaar	1 948	1 347	6 752	3 209	619	137	36	25	8	—	—	—	14 081
30 - < 35 ans/jaar	240	156	956	1 263	704	271	91	40	15	—	—	—	3 736
35 - < 40 ans/jaar	53	20	219	464	438	269	130	59	28	2	—	—	1 682
40 - < 45 ans/jaar	17	14	97	207	283	243	112	66	8	2	—	—	1 292
45 - < 50 ans/jaar	4	4	29	96	158	179	183	195	141	11	1	—	1 001
50 - < 60 ans/jaar	5	2	27	57	86	134	215	306	488	65	3	—	1 388
60 - < 70 ans/jaar	—	2	1	12	15	25	48	84	289	187	27	—	690
70 - < 80 ans/jaar	—	—	—	1	3	6	9	16	58	101	53	1	248
80 ans et plus. — 80 jaar en meer	—	—	1	1	—	—	—	—	7	11	13	7	40
Total (femmes). — Totaal (vrouwen).	18 585	9 617	26 407	7 257	2 477	1 308	980	845	1 105	385	99	8	69 073

Année 1978 — Jaar 1978

Moins de 20 ans — Minder dan 20 jaar.	2 565	529	532	50	4	2	—	—	—	—	—	—	3 682
20 - < 21 ans/jaar	3 093	1 242	1 403	11	14	3	—	—	—	—	—	—	5 866
21 - < 25 ans/jaar	9 626	6 053	15 735	1 815	194	40	19	6	4	—	—	—	33 492
25 - < 30 ans/jaar	1 870	1 354	6 848	3 215	636	125	48	15	5	1	—	—	14 117
30 - < 35 ans/jaar	224	158	991	1 312	748	242	106	43	16	2	—	—	3 842
35 - < 40 ans/jaar	44	26	233	470	450	306	151	61	28	1	1	—	1 771
40 - < 45 ans/jaar	17	11	82	200	283	253	215	114	48	1	—	—	1 224
45 - < 50 ans/jaar	7	1	39	90	144	136	190	165	119	8	1	—	900
50 - < 60 ans/jaar	3	3	22	61	119	147	236	267	476	53	3	1	1 391
60 - < 70 ans/jaar	—	3	1	9	18	23	38	71	243	161	20	1	588
70 - < 80 ans/jaar	—	—	1	1	2	4	7	17	73	78	34	5	222
80 ans et plus. — 80 jaar en meer	—	—	—	—	—	2	2	1	5	6	12	4	32
Total (femmes). — Totaal (vrouwen).	17 449	9 380	25 887	7 334	2 612	1 283	1 012	760	1 017	311	71	11	67 127